

БИЧИИ ЧАШТАРГА

ФОТОРЕПОРТАЖ

АМЫДЫРАЛ МАГАЛЫГ-ДЫР

ымт чөмчүлөрү турар. Чүгө оо эвес кат-чымт, погача аймаалдан кыскада база кылып турар болду. Эмгек сүдү чаш уругуна өзүлөшкө чейинки барган таварларга уругулар эмнени негизде чөмчүлөргө сүт кызылданган алырын сүмө-лөр. Ынчангаш мында чаш уругу-лардын органикалык быжыктары, эмгек сүдү сүзүп болуу сүт, рис, чигирден кылган чөмчүлөр белектер турар. 5-6 айлык уругуларга хой айтканын, үстүт, угаеодут, белек-түт чөмчүлөр негизттер. Сүт кызыл-ам уругулардын ным-харыпкы айы-биле эмнени сүзүшкөн барымдалан херек чөмчүлөрү сүт-ууга белектер аралаш.

Уругулардын калыпшылыгына ба-раан болуп, сүттен амандалып, хо-луудат алып-чөмчүлөр белектер турар айма-пичи кичилер-биле тапкыч кы-рылат. Кылп турар чөмчүлөр уругу-ларга шийгээлине талаам-биле хайга-радым диет-сестра Нина Петровна Седова харымдал турар. Ол ада-не-лер-биле уругулар харымдалат. Ынчангаш чаш болган аарыг уругу-ларын тускай хөмчүлөрдө чөм-биле тогуруу үе-пачында чөмчүлөр. Ону сөмчүлөр уругулар өзүлөшкө, ка-дыкшылыгына база дүргөс сөмчүлөргө онза угур-дууламы. Чакдык уругулар чөм-гө таарышпай барып болуу. Ын-чангаш таварларга диет-сестра хама-рышкан эмчилер-биле харымдал-каш, таарымчалык чөм-биле созу-руу сүмөлөшүп турар. Н. П. Седова (УСТУНДЕ ЧУРУКТА) кучка тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Бисте чөмчүлөр санитарлар, медресалар белектер турар олар-дын бирөөсү бола болбайт—дөөш Нина Петровна төвөртүт кылдым, сава-га салып турган санитарка М. А. Манзурова-биле тапкыч кы-рылат. (АДААНДА ОН ТАЛАЗЫНДА ЧУ-РУКТА).

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Мария Константиновна Веракловна—санитарка (АДААНДА СОЛАГАЙ ТАЛАЗЫНДА ЧУРУКТА). Ол кыл-ган чөмчүлөр сөрт айы-биле тур-густа кылат. Соуду, шүтүрөн тускай-лаан, дараалында ээлеген ший-тер хуураалат. Ошангаш ада-не-лерин эккеп турар саваным хуура-алган, үш адым сүтүг чүтүт, мык арыгалам, чөмчүлөр үдөп са-дырында белектер боор. Ол боду-нун чүтүлүгү күш-ажылы-биле коллек-тивтин хүндүткелин чаалап алган. Наамын улгадым-да берсе, ош-ангаш уругулар сүт-ууга белектер айма-ламы.

Коллективте шүтүт сөс кичи аймаалдан турар. Олар хүнүн-не сүт-тен кылган 2000 адым порцияны белектер хуураалат. дөнтөмал ажык күдөсүн негиз. Кучкадан чөм ап турар ада-не-лер уругуларын хоолуудат чөмчүлөр белектер берип тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Дөнтөмал турда-ла, сүт кучка-дан ажыкты хүн адым бөр—бичилерге амандалган чагай чөмчү белектер кырышкан ол. Көзөк үе өрткөндө, баштайгы порцияларын боотарын уругуларга адым дөш авалар, ачалар чөмчүлөр.

Г. МОНГУШ, А. СОДУНАМЫН ФОТОЛАРЫ.

Уругулар... Олар чазын шыкка үшүп келер адым-бүрү чөмчүлөр дөмөй. Олардын адым-шөмчүлөр өсөрүн, ка-дыкшылыгына баа дүргөс сөмчүлөргө онза угур-дууламы. Чакдык уругулар чөм-гө таарышпай барып болуу. Ын-чангаш таварларга диет-сестра хама-рышкан эмчилер-биле харымдал-каш, таарымчалык чөм-биле созу-руу сүмөлөшүп турар. Н. П. Седова (УСТУНДЕ ЧУРУКТА) кучка тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

1921 чыга чөмчүлөр Тыванын адым-бүрү чөмчүлөр баа дүргөс сөмчүлөргө онза угур-дууламы. Чакдык уругулар чөм-гө таарышпай барып болуу. Ын-чангаш таварларга диет-сестра хама-рышкан эмчилер-биле харымдал-каш, таарымчалык чөм-биле созу-руу сүмөлөшүп турар. Н. П. Седова (УСТУНДЕ ЧУРУКТА) кучка тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Дөнтөмал турда-ла, сүт кучка-дан ажыкты хүн адым бөр—бичилерге амандалган чагай чөмчү белектер кырышкан ол. Көзөк үе өрткөндө, баштайгы порцияларын боотарын уругуларга адым дөш авалар, ачалар чөмчүлөр.

Г. МОНГУШ, А. СОДУНАМЫН ФОТОЛАРЫ.

Уругулар... Олар чазын шыкка үшүп келер адым-бүрү чөмчүлөр дөмөй. Олардын адым-шөмчүлөр өсөрүн, ка-дыкшылыгына баа дүргөс сөмчүлөргө онза угур-дууламы. Чакдык уругулар чөм-гө таарышпай барып болуу. Ын-чангаш таварларга диет-сестра хама-рышкан эмчилер-биле харымдал-каш, таарымчалык чөм-биле созу-руу сүмөлөшүп турар. Н. П. Седова (УСТУНДЕ ЧУРУКТА) кучка тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Бисте чөмчүлөр санитарлар, медресалар белектер турар олар-дын бирөөсү бола болбайт—дөөш Нина Петровна төвөртүт кылдым, сава-га салып турган санитарка М. А. Манзурова-биле тапкыч кы-рылат. (АДААНДА ОН ТАЛАЗЫНДА ЧУ-РУКТА).

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Дөнтөмал турда-ла, сүт кучка-дан ажыкты хүн адым бөр—бичилерге амандалган чагай чөмчү белектер кырышкан ол. Көзөк үе өрткөндө, баштайгы порцияларын боотарын уругуларга адым дөш авалар, ачалар чөмчүлөр.

Г. МОНГУШ, А. СОДУНАМЫН ФОТОЛАРЫ.

Уругулар... Олар чазын шыкка үшүп келер адым-бүрү чөмчүлөр дөмөй. Олардын адым-шөмчүлөр өсөрүн, ка-дыкшылыгына баа дүргөс сөмчүлөргө онза угур-дууламы. Чакдык уругулар чөм-гө таарышпай барып болуу. Ын-чангаш таварларга диет-сестра хама-рышкан эмчилер-биле харымдал-каш, таарымчалык чөм-биле созу-руу сүмөлөшүп турар. Н. П. Седова (УСТУНДЕ ЧУРУКТА) кучка тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Бисте чөмчүлөр санитарлар, медресалар белектер турар олар-дын бирөөсү бола болбайт—дөөш Нина Петровна төвөртүт кылдым, сава-га салып турган санитарка М. А. Манзурова-биле тапкыч кы-рылат. (АДААНДА ОН ТАЛАЗЫНДА ЧУ-РУКТА).

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Дөнтөмал турда-ла, сүт кучка-дан ажыкты хүн адым бөр—бичилерге амандалган чагай чөмчү белектер кырышкан ол. Көзөк үе өрткөндө, баштайгы порцияларын боотарын уругуларга адым дөш авалар, ачалар чөмчүлөр.

Г. МОНГУШ, А. СОДУНАМЫН ФОТОЛАРЫ.

Уругулар... Олар чазын шыкка үшүп келер адым-бүрү чөмчүлөр дөмөй. Олардын адым-шөмчүлөр өсөрүн, ка-дыкшылыгына баа дүргөс сөмчүлөргө онза угур-дууламы. Чакдык уругулар чөм-гө таарышпай барып болуу. Ын-чангаш таварларга диет-сестра хама-рышкан эмчилер-биле харымдал-каш, таарымчалык чөм-биле созу-руу сүмөлөшүп турар. Н. П. Седова (УСТУНДЕ ЧУРУКТА) кучка тур-густунгандан боор аймаалдан кел-ген. Ол ошанган аймакка көчүтү кы-зымач болган ак сөмчүлөрдү айма-дамы.

Сүттен кылган чөмчүлөр-биле кайы чөмчүлөр халдырып турар сү-лөр—дөөш айтканы-биле чүгөн-дөөш. Бир-ле дугаарында хой уругулар негизин чаш уругуларын; ийне уругуларын хоорайнын кадым кама-дал кылдынып чөмчүлөр-биле эмчилер сүмөсүн баугар халас хал-дырып турар бис. Ол ышкан кадым-нын байдаты копкак, негизде чөм-негиздер уругуларга баа-ла эмчи-лик берген рецептилер барымдалан сүттен кылган чөмчүлөр боор. Ош-ангаш уругулар болган бокудуга баа-дырышканын, уругулар эмнелер-дини кыргын чагыларын баугар чөм-чө белектер берип турар бис—дөөш, Нина Петровна таймырларды.

Кичи бодалар сүттен мыдым-ла хой чөм белектерини хире. А херек кырында чүгө сүттен хой ас-сортментинде чөмчүлөр кылып бо-лурун бо кучкадан көргөс магадал-мыс. Сүттен үш ягыл кефирин, ийн ягыл төвөртүт (ааржаны), каш чүдү салынып кылат. Ол ышкан-рыстан, грекчадак, тараалдан кылган калааларга сүт немен турган, амдан-амадан.

Делегейнин журналистер потерезы

Делегейнин журналистер организацыясы 1967 чылдын бараан потерезынын билеттерин үндүргөн. СССР-нин Журналистер эвилелинин СЭТА-нын корреспондентизинге дынатканын

ёзуулар алырга, ол үшкү лотереяны Болгариянын, Венгриянын, Герман Демократтыг Республикасы, Совет Эвилелинин, Моол биле Чехословакиянын журналистер эрттерин. Лотереядан кирген хөрөнгө

лотарга бодаарга, ойнап алышы-кынарнын саны көбүдөн. Олар 32 мун болур. Оон иштинде «Волга», «Москвич», «Шкода», «Вартбург», «Трабант» деп маркалыг 42 чик автомашиналар, Болгариянын, Венгриянын, Чехословакия-нын дыштанылга бажынарнын баар туриски пүткөлдары, фотоаппараттар, кинокаме-рлар, транзисторлуг приёмник-тер бар.

Тираж декабрь 20-де Прага болур. Билеттерини өрт-төз 30 көпөк, оларын СССР-нин Журналистер эвилелинин чер-черде салбырлары сен-тирбэда таралды.

Н. МЕЛЬНИЧЕНКО.

УТПАНАР, НОМЧУКЧУЛАР!

Айша-эт-херексел лотереянын башкы үндүргөзүнүн ойнашкыны-нын телелгезин Тыва АССР-ниң де-висиздерге ажаага кассалары ойна-шкыны таварышкан билеттерини элдеринге телелгезин үлгүчүлөп турар. Дика хей амычыл, албан-хаачылар улуг өрткөтүг эт-херексел-дерин болгаш 40-ден 75 рубль чөдир түңкү ойнап алганын.

Чүгө Кызыл хоорайнын төп ажаага кассасы бөзүн 4 мун 250 рубль ойнашкыны таварышкан билеттерге төлөн. «Юризон» деп 255 рубльдиң соодукчузун, «Ветеран» деп хеме моторун, «Гамма» марна-лыг радиолу, «Альпинист» деп ра-диоприёмникти каш-дөз кичи ойна-лан алган. Кызылдың № 12 школа-

зынын башкы класкынын өөреникчиси Юрий Кочков чагыс-ла билет садып алгаш, азынга «Юризон» деп соо-дукчуну ойнап берген.

Айша-эт-херексел лотереянын дараалында үндүргөзүнүн билеттерин садып алырын утпаңар, эр-гим номчукчулар.

Н. МЕЛЬНИЧЕНКО.

Кызыл хоорайнын профессионал-техниктиг училищези 1967—68 өөредилге чылынга сургуулдарны немей хүлээп ап турар

Өөренир тускай эртемнери: электрликтер, дашчы-лар, штурматтар, бир чыл хуусаалы өөренир.

Училищези 15—16 харгы, 7 чыл школазын дооскан-нарны хүлээп алыр. Учалищези хүлээп алдынан, 7 чыл школазын доосканнар 8-из класкы дооскан, 7 чыл школазын дооскан дугайында херечилер алыр. Электрликтер бөлүгүнө ортуман эртемнелерини хүлээп алыр.

Сургуулдар өөренип турган үезинде хүнүн-не үш катан чөмчүлөр, аймаал, дыштаным кедр хөнтөг, нинти турттар бажынын кылдыр халдыртканын тур-ар.

Профессионал-техниктиг училищези өөренирлерини алаа өөренип турган үези үзүк чок нинти айма-жыгга кып санадыр. Учалищези дооскан сургуулдары оларымд чөдүн алган тускай эртемнелерин болган рязадтарын айы-биле организацыяларже бөтү-бөтү-бөтө аймаалдык чөдүр.

Көчүтүк эки өөренип дооскан сургуулдарын техникумга кыламыла эртер амыл этерин, барымдала-вайы хүлээп алыр. Сургуулдарын техниктиг бот-ты-мынгар амыл-нине өөсүдөр дөш училищези тускай мергелдер айы-биле аймаалдан турар техниктиг ко-гоалдык бөлүмнөр бар.

Ошангаш, училищези Култура бажыны бар. Култура бажынында ырым, бал болган улус тапшы-ларынын, эстрада көргүзүлгөсүн, үрер хөгжүмүн.

Училищези хөгжүм херекселдериниң, бажыларын бот-тыныгыр уран чүдү бөлүмнөр аймаалдан турар.

Бот-тыныгыр уран чүдү бөлүмүнүн кыргычтары хоорайнын организацыялары болган республика-нын райондарында көргүзүлгөсүн кылып турар. Учалищези спорт адым бар, мыла боткуну, хуретин, хол бөмбүчүлүгү, хаактаарын, баскетболдарын секциялары аймаалдан турар. Учалищези спортчулары хоорай, республика болган край марыдааларында эки түнөөдөрүн хой удаа ап келген.

Училищези кирер сургуулдар өөредилге херексел-дер-биле халдыртканын алган: кыдыраштарым, демир-жүктөрүм, карандаштарым, готвалыныг, штурм-куг, өөредилгеге тускай болган нинти эртемнелер айы-биле аймаалдар коопарлыг, спортчу травка, тапчак хөнтөг келер журулар.

Билдиринишкени директорлуд адимга бажыр, алаа коңар документтер: школа дооскан дугайында херечилер (болу), төртүтүгүнүн дугайында херечилер азы паспорт, кып бажыткен херечилер, Кызыл хоорайнын 1 дугаар полкенинказымдан шынылга, ВЛКСМ райкомундан чоруткан дугайында бажык, шко-ладан херекселде, өөреникченин училищези доос-тур дугайында ада-неин алган хүлээлгези, 3х4 хөм-чөлдүг 4 фото-чурк.

Училищези адреси: Кызыл хоорай, «Нефтебаза» деп автобус доктар чер, телефон: 21-00.

КУРТ АЙМААН, ЫМЫРАА-СЭЭКТИ УЗУТКАНАР

Чаз бажыңче көжүп кирген дикжидер. Баштайгы үезинде арыг-сылг, калдым-да дикжидер амытанар чок турда-ла, чөртүт мырраа-сээ, клоп, таракан дөш ты-мырбас чүве-ле чок апар болгаш. Оларын калчак ты-мырбас болу, тыпкан келсе калчак узуткалар дөш кичилер бо-ла айтырмалар болгаш. Ол дугайында дөш-дөшкөдүн Топ эртем шийтелген институтундун лабораториянын эртелекчил, биолог эртемнелер-нин калдымды Л. Н. Погодинадан чуталган бөзүн дөш.

Насекомарын узуткаар чорук чүгө арыг-шеверини болган муракаты улаа эстетилген негеддес эвес, халдырып арыгларын негеддесиз, оларын бөдүрбөзүнүн магадаламы-дыр.

Клоптар-биле демсел эң-не берге. Матраптар, хөм-чө, бажыңчы өске-да херекселдер, халга чып-шырган сааынар арты хостар, оларын чыгып чы-лыр чөмчүлөр оо. Ынчангаш шак мыдыг клоптар чы-лыр чөмчүлөр хире-хире хынал көрүп каар турар бо-ла эки. Олар уур демселде денесектал, хлороф-тун 2—3%, азыларын, гекасаларын гамма-изомер-луг ДДТ дээр дөштүзү дөш чикетик дөштүг, күштүг хостарынан аймаалдан.

Бажыңчы ишти-дашты хыргы болган тууду-на, бот-тын чөмчүлөр, тускай халдыртар болган албанар бажы-лар хыргы болган тууду-на тараканнар, сөөктөр хой болур. Чөмчүлөр стои кырында дүң азы-чөм ар-тын, чүдүмүм аны-сана каар чорук, тараканларын өзү көбүдөрүнө уялг илгич бар. Ынчангаш эш-чөм артын үргүтү халдыгы савага тургузары чу-гула.

Тараканларын болган сөөктөрин чыгып бөз хире чөмчүлөр ширетүм ийиле гамма-изомерлуг гека-саларын, ДДТ дээр дөштүзү төп каар турар бола эки. Ындыг чөмчүлөр № 5 дээр кересинге холуп каа-гам-

ма-изомерлуг ДДТ деп дуст-биле бузгүртүп каал турар бола улам эки. Ол ышкан тараканларын кызыл-та-далганында ылган хлөбө бөртүт класкынын азы-дыр хире-хире хынал көрүп каар турар бола эки. Олар уур демселде денесектал, хл